పడగ తెగిన పాము

రవీందర్ బెజ్జారపు

చాలా సంవత్సరాల తర్వాత ఎందుకో మళ్ళీ 'రూట్స్' చదవాలన్పించింది. పుస్తకం తీశానో లేదో తలుపు చప్పుడయింది. ఎదురుగా ఉన్న ఇరవైఏళ్ళ పిలగాన్ని పోల్చుకోవడానికి చాలా ప్రయత్నించాల్సివచ్చింది. అతను నా చిన్నప్పటి క్లాస్‌మేట్ మారయ్య కొడుకు శేఖర్.

మారయ్య యూనివర్సిటీలో రీడర్‌గా పనిచేస్తున్నాడు. అపుడెపుడో ఐదేళ్ళ క్రితం ఒక సెమినార్‌లో తండ్రీ కొడుకులిద్దరు కలిశారు. ఇపుడిలా మారుమూల ప్రాంతంలో చిన్న లగేజితో ప్రత్యక్షం కావడం...ఆలోచనల్లో ఉండగానే నా చేతిలో ఉత్తరం పెట్టాడు.

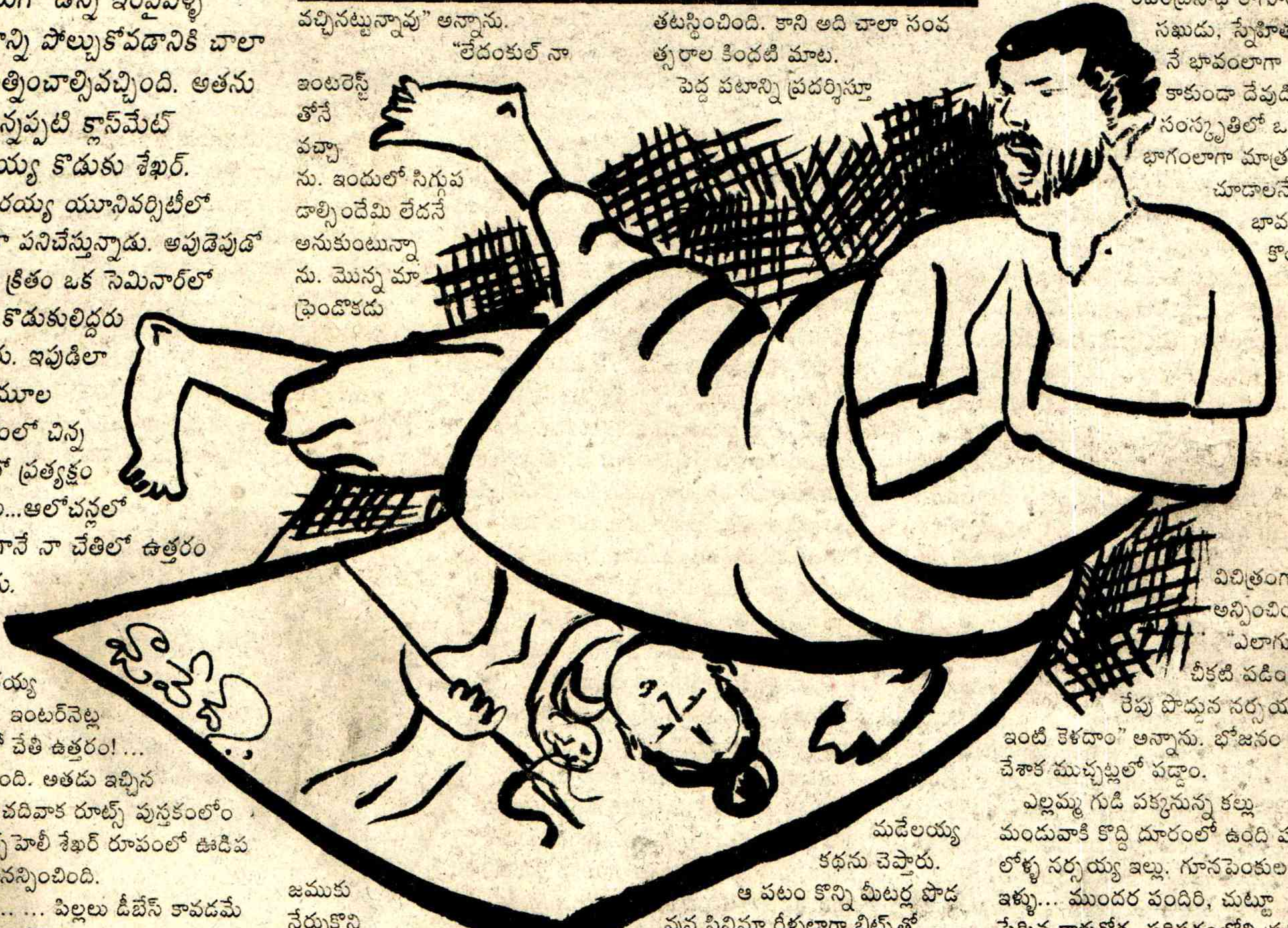

మారయ్య రాశాడు. ఇంటర్‌నెట్ల కాలంలో చేతి ఉత్తరం! ... నవ్వొచ్చింది. అతడు ఇచ్చిన ఉత్తరం చదివాక రూట్స్ పుస్తకంలోంచి ఎలెక్స్ హెలీ శేఖర్ రూపంలో ఊడిపడ్డాడేమోనన్పించింది.

'... ... ... పిల్లలు డీబేస్ కావడమే నన్ను బాధిస్తోంది. వాళ్ళు తమ సంస్కృతికి పరాయిగా మారిపోతున్నారు. సరే, పాతదాన్ని ఏదన్న కొత్తది రీప్లేస్ చేసిందా అంటే అదీ లేదు. నా సమాజంలో, నా కల్చర్‌లో ఇన్‌వాల్వ్ చేయడం కోసం మా వాడ్ని పంపిస్తున్నాను. వాడు ప్రస్తుతం ఐఐటీలో చదువుతున్నాడు.

నా కల్చర్ నా కులంలోనే ఉందనిపిస్తోంది. అందరూ కులంలేని సమాజం గురించి కలలు కంటున్నారు. బట్ వాటీజ్ రాంగ్ విత్ ద క్యాస్ట్? కులానికి హోదాలు, స్థాయిలు నిర్ణయించడంలోనే ఉంది తప్పంతా. నా పూర్వీకులు తమ సంస్కృతినంతా కులంతో అటాచ్ చేశారు.

నాకు సంబంధించిన హిస్టారికల్ హీరోస్ గాని, కాల్పనిక పురుషుల చరిత్రగాని, సాహిత్యంగాని, కళలుగాని అన్నీ కులంతో అటాచ్ చేశారు. కులాన్ని కాదని నా సంస్కృతికి దగ్గర కావడం అసాధ్యం... ... ...' అంటూ ఎమోషనల్‌గా కొనసాగింది ఉత్తరం.

"ఇక్కడికి మీ డాడీ బలవంతం మీద వచ్చినట్టున్నావు" అన్నాను.

"లేదంకుల్ నా ఇంటరెస్ట్‌తోనే వచ్చాను. ఇందులో సిగ్గుపడాల్సిందేమి లేదనే అనుకుంటున్నాను. మొన్న మా ఫ్రెండొకడు జముకు నేర్చుకొని ప్రదర్శన కూడా ఇచ్చాడు" అన్నాడు. ఐఐటీ పిల్లల్ని జముకుతో ఊహించుకున్నాను.

శేఖర్ తండ్రి మారయ్య, నేను పదో తరగతి వరకు కలిసే చదువుకున్నాం. చాలా క్లోజ్‌గా ఉండేవాళ్ళం. పీజీ అయ్యాక మారయ్య లెక్చరర్ ఉద్యోగంలో చేరాడు. ఎప్పుడూ ఇటు వైపు రాని శేఖర్ అకస్మాత్తుగా చేతి ఉత్తరం పట్టుకొని వెతుక్కుంటూ వచ్చాడు.

మారయ్య రాసినదాని ప్రకారం ప్రతి కులం మీద ఆధారపడి ఒక ఉపకులం ఉటుంది. ఉపకులంలోని వాళ్ళ వృత్తి ఏమిటంటే తమను పోషిస్తున్న కులానికి సంబంధించిన చరిత్రను గానం చేయడం, ప్రదర్శించడం. శేఖర్ వాళ్ళ చాకలి కులానికి ఉపకులం పటాలోళ్ళు. పటాలోళ్ళు నాక్కూడా తెలుసు. వీళ్ళు చాకలి కులానికి సంబంధించిన మడేలయ్య కథని చెప్తారు. నేను కూడా వినడం తటస్థించింది. కాని అది చాలా సంవత్సరాల కిందటి మాట.

పెద్ద పటాన్ని ప్రదర్శిస్తూ మడేలయ్య కథను చెప్తారు. ఆ పటం కొన్ని మీటర్ల పొడవున సినిమా రీళ్ళలాగా బిట్స్‌తో ఉంటుంది. అద్భుతమైన జానపద రీతిలో ఉంటాయి బొమ్మలు. మా ఊళ్ళో అట్లాంటి పటం పటాలోళ్ళ నర్సయ్య దగ్గర ఉన్నట్లు తెలుసు. అది వంశ పారంపర్యంగా ఆస్తిలాగా సంక్రమిస్తుంది.

'... ... ... ఒక స్థాయికి వెళ్ళాక వెనక్కి తిరిగి చూడాలన్పిస్తుంది. పాత జ్ఞాపకాలు కొంత సిల్లీగా, ఇర్రేషనల్‌గా ఉన్నా అపురూపంగానే అన్పిస్తాయి. అందుకే శేఖర్‌ను అక్కడకు పంపిస్తున్నా. నర్సయ్య వాళ్ళింటికెళ్ళి పటాన్ని చూపించు. కథ చెప్పించు. నగర వాతావరణం తప్ప గ్రామీణ వాతావరణం తెలియదు. తమ పూర్వీకుల సంస్కృతితో ఏమాత్రం పరిచయం లేదు. మా వాడికి వాడి మూలాలు తెలియాలి. సిల్లీగా అన్పిస్తోందా... ... ...' ఉత్తరం ఎగ్జైటింగ్‌తో రాసినట్టున్నాడు.

సిల్లీగా కాదుగాని కొంత కన్ఫ్యూజింగ్‌గా ఉంది. నాస్తికుడైన మారయ్య దేవుడి కథల కోసం కొడుకును ఇంత దూరం పంపించాడు. అందరినీ కనిపెట్టుకొని ఉండే అతీతశక్తిలాగా కాకుండా, రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ సఖుడు, స్నేహితుడనే భావంలాగా కాకుండా దేవుడిని సంస్కృతిలో ఒక భాగంలాగా మాత్రమే చూడాలనే భావన కొంత విచిత్రంగానే అన్పించింది.

"ఎలాగు చీకటి పడింది. రేపు పొద్దున నర్సయ్య ఇంటి కెళదాం" అన్నాను. భోజనం చేశాక ముచ్చట్లలో పడ్డాం.

ఎల్లమ్మ గుడి పక్కనున్న కల్లు మండువాకి కొద్ది దూరంలో ఉంది పటాలోళ్ళ నర్సయ్య ఇల్లు. గూనపెంకుల ఇళ్ళు... ముందర పందిరి, చుట్టూ పేర్చిన రాళ్ళగోడ. పరిసరంలోని ప్రతి విషయాన్ని ఆసక్తిగా పరిశీలిస్తున్నాడు శేఖర్. మేము వెళ్ళేసరికి వాకిట్లో నర్సయ్య నిల్చొని ఉన్నాడు. అతని ముందున్న మంచం మీద ఇద్దరు కొత్త వ్యక్తులు కూర్చొని ఉన్నారు. మమ్మల్ని చూడగానే నర్సయ్య నమస్కారం చేశాడు. వాళ్ళ మనుమని పిల్లలు మా స్కూల్లోనే చదువుకుంటున్నారు. ఇంకో మంచం వేశాడు. మేం దానిపైన కూర్చున్నాం. శేఖర్ వచ్చిన పని చెప్పాను.

"మీ పటాన్ని చూసి కథను వినాలనుకుంటున్నాడు. మీకెపుడు వీలవుతుందో చెప్పండి. శేఖర్ తండ్రి మారయ్య కొత్తోడేం కాదు కదా" అన్నాను.

"అయ్యో సారు! ఆ పటం కొనటానికే ఈ సార్లు పట్నం నుంచి అచ్చిన్రు" అన్నాడు నర్సయ్య. నిరాశపడ్డాం ఇద్దరం.

శేఖర్ ఒక్కసారిగా డీలాపడిపోయాడు. వచ్చినవాళ్ళు పరిచయం చేసుకోక తప్పింది కాదు.

"నా పేరు అమరేందర్‌రెడ్డి. సిటీలో కళా యాంటెక్స్ షాప్ ఓనర్ని. లైసెన్స్

హోల్డర్‌ని. ఈయన ఫోక్ ఆర్టిస్టు రాజయ్య. నా స్నేహితుడు" అంటూ పరిచయం చేసుకున్నాడు.

"మీకా పటం ఏ విధంగా ఉపయోగపడుతుంది?" అడిగాడు శేఖర్. అతని మాటల్లో వారిపట్ల నిరసన కనబడింది. ఇబ్బంది పడ్డాడు అమరేందర్. మా ఉనికి వారికీ నచ్చినట్టు లేదు.

"నర్సయ్యగారి మాటల్ని బట్టి చూస్తే అది సుమారు నూరు, నూటయాభై ఏళ్ళ కిందటిది అయి ఉంటుంది. చూస్తే అంచనా వేయవచ్చు. ఇట్ మేబి వర్త్‌ఫుల్ థింగ్ టు అజ్" అన్నాడు.

శేఖర్‌కు ఆ పటం అమ్ముడుపోవడమనే భావన ముల్లులాగా గుచ్చుకుంటున్నట్లున్నది. అతనిలోని ఆదుర్దా, అసహనాన్ని దామకోవడానికి ఏమాత్రం ప్రయత్నిస్తున్నట్లు లేదు.

"ప్రజల మధ్య ప్రజల కోసం ఉండాల్సిన కళారూపాన్ని మీరు కొంటారు. కొని ఏ ధనికుడి డ్రాయింగ్ రూమ్‌లోనో, యాంటిక్స్ కలెక్షన్స్‌లోనో తగిలేస్తారు. అది మా కల్చరల్ అసెట్ సార్. దాన్ని మీరు ఒక కమాడిటీగా మాత్రమే చూడ్డం..." పూర్తిగా మాట్లాడలేకపోయాడు శేఖర్.

అమరేందర్ నవ్వాడు. ఎంతైనా వ్యాపారవేత్త.

"మేమిచ్చే డబ్బు నర్సయ్యగారికి ఆసరా అవుతుంది. మేం కొనకపోయినా దాన్ని ప్రిజర్వ్ చేసే టెక్నాలజీగాని, స్తోమతగాని వీళ్ళకు లేకపోవడం వల్ల అది పూర్తిగా శిథిలమై ఎవరికీ పనికిరాకపోవచ్చు. మీలాంటి సాఫ్ట్‌కార్నర్ ఉన్నవాళ్ళు నాణేన్ని ఒకవైపు నుండి మాత్రమే చూస్తారు" చివరి మాటను కాస్త కటువుగానే అన్నాడు.

"అయితే ప్రజల దగ్గర ఉండాలి. లేకపోతే ప్రభుత్వ అధీనంలోని మ్యూజియంలలో ఉండడం సమంజసం" అన్నాడు శేఖర్.

మేం మాట్లాడుతుండగానే నర్సయ్య మనుమడు రాజేశ్వర్ వచ్చాడు. నర్సయ్యకు ఉన్న ఒక్క కొడుకు ఏదో వ్యాధితో చనిపోయాడు. రాజేశ్వర్ జగిత్యాలలోని ఫైనాన్స్ కంపెనీలో ఏజెంట్‌గా పనిచేసేవాడు. అది బోర్డు తిప్పేయడంతో ఇతనూ కొంత నష్టపోవాల్సి వచ్చింది.

"మేం వెళ్ళిపోవాలి నర్సయ్యగారు. ఆ పటం ఒకసారి చూపెట్టండి" అన్నాడు అమరేందర్. నర్సయ్య భారంగా నడుస్తూ ఇంటిలోకి వెళ్ళి పెద్ద మూటను తీసుకవచ్చాడు. మా అందరిని చెప్పులు వాకిలి బయట విడవమన్నాడు.

ఎర్రటి సెల్లలో చుట్టిన పటం, బట్టతో చేసిన నాడతో కట్టివేయబడి ఉంది. నర్సయ్య ముఖంలోకి చూశాను. ఆ మూటను భక్తితో కళ్ళకద్దుకొని తడుముతుంటే అతని కళ్ళలో ఊరిన తడి నన్ను కదిలించింది.

"నా దేవున్ని అమ్ముకుంటున్నాను సారు... నా-పానం, నా పెయ్యల కూసున్న ఆత్మలెక్క చూసుకున్న. ఈ దేవుడు నన్ను గిన్ని రోజులు ఎట్ల గాపాడిండు. ఈ రాజేశ్వర్ ఫైనాన్స్ ఉజేరి లేనిపోని దందాలు చేసి అప్పులపాలయి నా పాణం తింటున్నాడు. ఆని అప్పుల కోసం నా దేవున్ని అమ్ముకుంటున్నాను సారు" అంటూ శోకాలు పెట్టిండు. నాకూ దుఃఖమాగింది కాదు. బావి దగ్గరకు వెళ్ళి కళ్ళు కడుక్కున్నాడు నర్సయ్య. కాసింతసేపు మౌనం.

"నాక్కూడ శాంతసయిత లేదు. రాజేశనికా దేవున్ని ఎట్ల పెట్టాల్నో తెలవది. నా తరువాత దీన్ని జూశుడు వీళ్ళతరం కాదు. ఎంత భక్తితోటి ఉంటే దేవుడు మెచ్చుతడు. వదురా మనింట్లో కెలిపోతే మనకు అరిష్టంరా అని ఎంత జెప్పినా ఆడు వినలే. మొన్న వీళ్ళు అచ్చిను. అప్పటినుండి ఆడు ఈళ్ళ పాటనే పాడుతుండు. వాని లొల్లికి ఈళ్ళకు మాటిచ్చిన. కానియి ఎట్ల గావాల్నో అట్లయితడి" అన్నాడు నిరాసక్తతతో.

"ఆ పటమేదో మాకే అమ్మగూడదా..." అడిగాడు శేఖర్. నిజంగా కొనే ఉద్దేశముందో లేదో నాకైతే తెలియలేదు. వాళ్ళకు ముందే మాట ఇచ్చానని. మాట తప్పనని విరక్తిగా చెప్పాడు నర్సయ్య. శేఖర్ రెండు అరచేతుల మధ్య ముఖాన్ని పెట్టుకొని దిగులుగా నర్సయ్య వంకే చూస్తున్నాడు. నర్సయ్యకు దేవుడి పట్ల ఉన్న విశ్వాసం ఆ పటాన్ని రక్షిస్తే బాగుండు అని కోరుకుంటున్నాడేమో. బహుశా! ఏదన్న అద్భుతం జరిగి నర్సయ్యకున్న విశ్వాసం స్థానాన్ని డబ్బు ఆక్రమించకుండా ఉండేటట్లు నిరోధించగలిగితే ఎంత బాగుండేది అనుకున్నాను.

నిజంగానే అద్భుతం జరిగింది. నర్సయ్య నాడ ముడి మీద చెయ్యి వేశాడో లేదో అక్కడి వాతావరణంలో అకస్మాత్తుగా సంచలనం మొదలయ్యింది. రాళ్ళగోడ దగ్గరున్న కోళ్ళు ఒక్కసారిగా క్కొ... క్కొ... క్కొ... అంటూ అరవసాగాయి. రాళ్ళగోడల సందుల నుండి మెరుస్తున్న తాడులాగా నాగుపాము జరజర నేలపైకి పాకింది. భూమి నుండి మొలచిన శివుడి త్రిశూలంలాగా బుస్సుమంటూ పడగ విప్పి మా వైపు తిరిగింది. మాకు పది అడుగుల దూరంలోనే ఉంది. చీలిన దాని నాలుక ఎవరినో శపిస్తున్నట్లనిపించింది. తీవ్రమైన ఉద్వేగానికి లోనయ్యాం. పటాలోళ్ళ నర్సయ్య సంగతి సరేసరి.

"ఎములాడ రాజన్న రక్షించు. కొత్తపేట నాగన్న మన్నించు. కాపాడు తండ్రి, కాపాడు" అంటూ సాష్టాంగ పడిపోయాడు. విశ్వాసాల్ని రక్షించడానికొచ్చిన కాలనాగులా అన్పించిందది. పాముల సౌందర్యం రియల్లీ గ్రేట్.

శేఖర్ ముఖం ఆనందంతో విప్పారింది. నర్సయ్యను రియలైజ్ చేయాలని నాకూ అన్పించలేదు. రాజేశ్వర్ మాత్రం పెద్దగొంతుతో తాతతో వాదానికి దిగాడు. అయినా నర్సయ్య ఒప్పుకోలేదు. రాజేశ్వర్ తాతను ఒప్పించడానికి శతవిధాల ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. బహుశా అడ్వాన్స్ తీసుకున్నాడేమో?

ఎలాగైతేనేం, పటం మళ్ళీ ఇంట్లోంచి బయటకు వచ్చింది. జాగ్రత్తగా అపరిమితమైన భక్తితో విప్పడం మొదలుపెట్టాడు. తన గుండెపైని ఒక్కొక్క పొరను చీల్చుకుంటున్నట్లుగా హరాకిరి చేసుకుంటున్నట్లుగా ఉంది అతని ముఖం. తనకింత తిండిని, గుర్తింపును, రక్షణను ఇచ్చిన పటాన్ని ఇతరుల పరం చేయాలంటే మనసొప్పుతున్నట్లు లేదు. ఏ దేవుడో ఆగ్రహంగా చూస్తున్నట్లుగా మెల్లగా చేతులాడిస్తున్నాడు. దుబాయి పోతున్న కొడుకు తలను నిమురుతున్న తండ్రిలాగా తడుముతూ అంతలోనే నిశ్చలమవుతున్నాడు.

ఆ పటంపై మాలో ఆసక్తి అంతకంతకూ పెరగసాగింది. పొడుగ్గా ఉన్న ఆ పటాన్ని సినిమా రీలులాగా చూపెడుతూ మడతపెట్టడం ప్రారంభించాడు. అక్కడక్కడా రంగు తొలగిపోయి ఉంది. నిజమే, చాలా పురాతనమైన పటం. ఆ బొమ్మల్లోని విశిష్టత, జీవం అద్భుతం. శివుడు, పార్వతి రూపాల్లో, రుషుల హావభావాల్లో జానపద శైలి అపురూపంగా ఉంది. ఎన్ని తరాల మనుషుల్లో పవిత్రమైన పూజలందుకుందో... కొద్ది రోజుల్లో డొమెస్టిక్ డెకరేటివ్ కమాడిటీగా మారబోతుంది.

మళ్ళీ కోళ్ళు అరవడం మొదలుపె ట్టాయి. నర్సయ్య కట్టెలాగా బిగుసుకుపోయాడు. కన్నీళ్ళు పటం మట్ట మీద పడి ఇంకిపోతున్నాయి. బహుశా కొద్దిసేపాగితే సన్నివేశం మాకు అనుకూలంగా మారేదేమో. అంతలో అనుకోని సంఘటన జరిగింది. రాజేశ్వర్ విసురుగా ఇంట్లోకి వెళ్ళి గడ్డపార తెచ్చాడు. అసహనంతో, కోపంతో గడ్డపారను తిప్పి రాళ్ళను అటూఇటూ పడగొట్టాడు.

మా కాలనాగుడు బుసలు కొట్టాడు. ఒక్కటే దెబ్బ... ఒక్కటంటే ఒక్కటే... పడగమీద నుండి గడ్డపార నేలలోకి దిగబడింది. నాలుగైదు మూరలున్న పాము గిలగిల కొట్టుకోసాగింది. బాధగా తోకను గడ్డపార చుట్టూ చుట్టింది. మెల్లగా దాని శరీరం నిర్జీవమయింది.

దెబ్బ పడింది దాని పడగ మీదా, నర్సయ్య గుండెల మీదనా? బాధతో గిలగిల కొట్టుకుంది పామా... శేఖర్ మనసా...? నర్సయ్య మోకాళ్ళ మధ్య తలపెట్టుకొని చేతుల్లో కొట్టుకుంటు ఎంతో దూరాన ఉన్న దేవుడికి వినపడాలన్నట్లో, సంజాయిషీ ఇచ్చుకోవాలన్నట్లో బిగ్గరగా ఏడవసాగాడు. రాజేశ్వర్ పటాన్ని సెల్లలో చుట్టి అమరేందర్ పక్కనున్న రాజయ్య చేతిలో పెట్టాడు. ఆయన దాన్ని పదిలంగా, గౌరవంగా పట్టుకున్నాడు. అవును, ఆయన జానపద చిత్రకారుడు. ఆయనకు దాని విలువ బాగా తెలుసు. ●

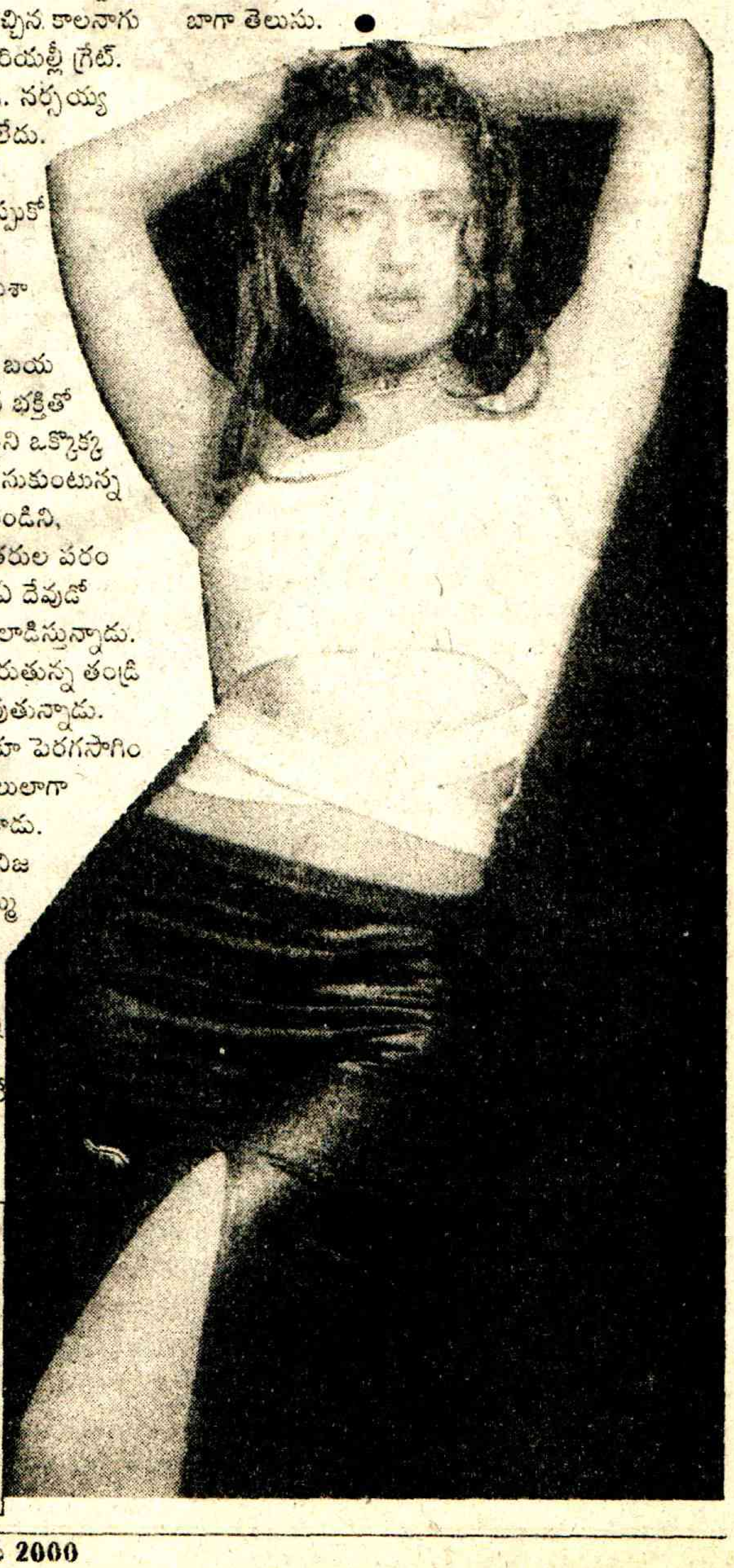

అవకాశాలపై అమీషా ధీమా!

బాలీవుడ్‌లో తన అవకాశాలకు ఢోకా లేదని అమీషా పటేల్ ఆత్మవిశ్వాసంతో చెబుతోంది. టాలెంట్ ఉన్నవాళ్ళు పోటీ గురించి భయపడాల్సిన అవసరం లేదన్నది ఆమె ధీమా. అందాల్ని ఆరబోసే వారికి అవకాశాలకేం కొదవ మరి!